

Veřejná ochránkyně práv
Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.

V Brně dne 21. září 2015
Sp. zn.: 4870/2015/VOP/AV

Vaše zn.: MPSV-UP/192895/15/AA

Vážená paní ředitelko,

děkuji Vám za Vaše vyjádření k podnětu paní L. G. (dále také „stěžovatelka“). Dovoluji si Vás informovat o výsledku šetření postupu Úřadu práce České republiky, krajské pobočky pro hlavní město Prahu, kontaktního pracoviště Praha 4 (dále také „úřad práce“), v této věci.

Nejprve si dovoluji v krátkosti shrnout obsah podnětu a skutková zjištění ze šetření. Stěžovatelka vyjádřila v podnětu nesouhlas s postupem úřadu práce v řízení o příspěvku na bydlení. Úřad práce vyzval stěžovatelku, aby pro účely příspěvku na bydlení doložila podrobný rozpis úhrad za služby. Stěžovatelka namítala, že hradí nájemné ve výši 8.500,- Kč a paušální platbu za služby ve výši 2.000,- Kč, úřad práce započítává pro účely dávky pouze normativní náklady na bydlení ve výši 7.623,- Kč. Není tak zřejmé, z jakého důvodu úřad práce podrobný rozpis úhrad za služby žádá.

Z vyjádření úřadu práce k podnětu stěžovatelky vyplynulo, že stěžovatelka doložila úřadu práce dne 5. 5. 2015 k prodloužení žádosti o dávku od 1. 4. 2015 do 30. 6. 2015 doklad o výši příjmů za 1. kalendářní čtvrtletí roku 2015 a doklad o výši nákladů na bydlení za 1. kalendářní čtvrtletí roku 2015 s potvrzením banky o provedení platby. Úřad práce vyzval stěžovatelku, aby objasnila, zda měla příjem z dávek nemocenského pojištění, který uvedla v dokladu o výši příjmu, podle informací České správy sociálního zabezpečení tento příjem v daném období neobdržela. Úřad práce vyzval stěžovatelku také k doložení rozpisu výše plateb za služby uvedené v nájemní smlouvě v částce 2.000,- Kč tak, aby rozpis služeb korespondoval s tiskopisem vydaným Ministerstvem práce a sociálních věcí. Úřad práce rovněž požádal stavební úřad o poskytnutí informace o počtu bytových jednotek v domě, v němž stěžovatelka na základě nájemní smlouvy bydlí.

Dne 17. června 2015 doložila majitelka domu rozhodnutí o povolení změny stavby a kolaudační rozhodnutí, z nichž je zřejmý počet bytů v domě. Stěžovatelka doložila opravený doklad o výši příjmů za 1. kalendářní čtvrtletí dne 22. června 2015. Úřad práce na základě těchto skutečností příspěvek na bydlení přiznal a vyplatil. Skutečnost, že stěžovatelka nedoložila podrobný rozpis plateb za služby, neměla vliv na výplatu dávky. Podle vyjádření úřadu práce zákon nestanoví, že žadatel nemusí prokazovat skutečné uhrazené náklady na bydlení, pokud má vyšší náklady na bydlení než normativní náklady. Novou žádost o příspěvek na bydlení s nárokem od 1. 7. 2015 stěžovatelka nepodala.

Ze spisové dokumentace vyplynulo, že stěžovatelka doložila úřadu práce nájemní smlouvu, podle níž činí nájemné 8.500,- Kč měsíčně a **paušální úhrada za služby spojené s nájmem, tj. vodné a stočné, úklid společných prostor domu, osvětlení společných prostor, podíl bytu na odvozu odpadu a dodávka**

tepla a teplé vody, činí částku 2.000,- Kč. Nájemce dále hradí náklady za dodávku a spotřebu elektrické energie dle smlouvy s příslušným dodavatelem. Stěžovatelka doložila úřadu práce rovněž potvrzení banky o provedení platby za nájemné a služby spojené s užíváním bytu ve výši 10.500,- Kč, realizované ve dnech 28. 1. 2015, 26. 2. 2015, 27. 3. 2015, a platby zálohy za dodávku a spotřebu elektrické energie ve výši 550,- Kč, realizované ve dnech 27. 1. 2015, 2. 3. 2015 a 27. 3. 2015.

K hodnocení postupu úřadu práce uvádím následující. Podle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, by nájemní smlouva měla obsahovat výši nájemného a rozsah služeb, které pronajímatel zajistí, jejich úhradu a způsob jejich vyúčtování. Pokud nájemní smlouva tyto náležitosti nemá, platí, že nájemce hradí nájemné v místně obvyklé výši (§ 2246 odst. 2 občanského zákoníku) a pronajímatel zajistí nezbytné služby, kterými jsou dodávka vody, odvoz a odvádění odpadních vod, dodávky tepla, odvoz komunálního odpadu, osvětlení a úklid společných částí domu, zajištění příjmu rozhlasového a televizního vysílání, provoz a čištění komínů, případně provoz výtahu (§ 2247 odst. 2 občanského zákoníku). Soukromé právo rovněž připouští, **aby se nájemce s pronajímatelem dohodli, že nájemce bude hradit** jednu paušální platbu dohromady za nájemné a za plnění spojená s užíváním bytu, případně **jednu paušální platbu za veškeré poskytované služby**, přičemž platby za služby se následně nevyúčtovávají, poskytovatel služeb má však povinnost vystavit na žádost příjemce služeb podrobný rozpis paušální platby s vyčíslením jednotlivých položek za zúčtovatelné služby pro účely sociálních dávek poskytovaných v oblasti bydlení (§ 9 zákona č. 67/2013 Sb., kterým se upravují některé otázky související s poskytováním plnění spojených s užíváním bytů a nebytových prostorů v domě s byty). Pokud jde o nájemní poměr uzavřený na dobu delší než 24 měsíců nebo na dobu neurčitou, nelze do paušální platby zahrnovat platbu za dodávku tepla a za centralizované poskytování teplé vody a dodávku vody a odvádění odpadních vod, platby za tyto služby se musejí vždy vyúčtovat.

Pro účely příspěvku na bydlení je žadatel o dávku povinen prokázat uhrazené náklady na bydlení za předchozí kalendářní čtvrtletí (§ 25 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře). **Žadatel o dávku dokládá k žádosti potvrzení o výši nájemného, nákladů za plnění poskytovaná s užíváním bytu a nákladů za plyn, elektřinu, vodné, stočné, odvoz odpadu a centrální vytápění nebo pevná paliva** [§ 68 odst. 1 písm. e) zákona o státní sociální podpoře]. **Příjemce dávky prokazuje náklady na bydlení do konce prvního měsíce následujícího kalendářního čtvrtletí** tak, aby byla výplata příspěvku na bydlení zachována. Pokud příjemce neprokáže náklady na bydlení ani do konce kalendářního čtvrtletí, za které by se měla dávka vyplácet, nárok na dávku zaniká (§ 51 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře).

Příjemce dávky je povinen na výzvu úřadu práce osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu (§ 61 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře).

Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník či nájemce bytu, je-li v bytě hlášen k trvalému pobytu, pokud jeho náklady na bydlení převyšují částku součinu rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30 (v Praze 0,35) a součin rozhodného příjmu a koeficientu 0,30 (v Praze 0,35) není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení [§ 24 odst. 1 písm. a) a b) zákona o státní sociální podpoře]. Úřad práce určí výši příspěvku na bydlení podle § 27 odst. 1 a 2 zákona o státní sociální podpoře

tak, že od skutečných nákladů na bydlení, případně od normativních nákladů na bydlení, jsou-li skutečné náklady vyšší, odečte příjem vynásobený koeficientem 0,30 (v Praze 0,35).

Stěžovatelka v daném případě splnila svou povinnost a prokázala náklady na bydlení za 1. kalendářní čtvrtletí roku 2015 v zákonné lhůtě. V souladu se zákonem o státní sociální podpoře doložila, že je povinna hradit nájemné ve výši 8.500,- Kč měsíčně a paušální platbu za služby spojené s užíváním bytu ve výši 2.000,- Kč měsíčně, a tyto částky rovněž v 1. kalendářním čtvrtletí skutečně uhradila. Pro účely příspěvku na bydlení v daném případě stačí, že stěžovatelka doložila paušální platbu za úhradu služeb spojených s užíváním bytu. Z nájemní smlouvy plyne, že paušální platba za služby zahrnuje vodné a stočné, úklid společných prostor domu, osvětlení společných prostor, podíl bytu na odvozu odpadu a dodávku tepla a teplé vody. Všechny tyto služby úřad práce podle zákona o státní sociální podpoře při hodnocení nároku na příspěvek na bydlení a při stanovení výše dávky zohledňuje.

Zákon o státní sociální podpoře přímo žadateli o dávku či příjemci dávky neukládá, aby úřadu práce doložil podrobný rozpis úhrad za každou službu spojenou s užíváním bytu poskytovanou pronajímatelem zvlášť. Je věcí dohody pronajímatele s nájemcem, zda takový rozpis úhrad za služby v nájemní smlouvě uvedou, případně zda zvolí výčet poskytnutých služeb a uvedení jedné paušální částky za veškerá plnění spojená s užíváním bytu. **Připouští-li soukromé právo možnost, aby se pronajímatel s nájemcem dohodli na jedné paušální platbě za poskytnuté služby, úřad práce nemůže žádat podrobný rozpis úhrad za poskytovaná plnění pro účely příspěvku na bydlení, nemá-li k tomu podstatný důvod, tj. zejména tehdy, nejedná-li se o rozhodnou skutečnost pro posouzení nároku na dávku a pro určení výše dávky.**

Podrobný rozpis úhrad za služby nebyl v daném případě rozhodnou skutečností pro vyhodnocení nároku na příspěvek na bydlení a pro určení výše dávky. Úřad práce ani jinak nezduvodnil, proč tento rozpis žádá. Úřad práce tedy postupoval nad rámec zákona o státní sociální podpoře a v rozporu se zásadou co nejmenšího zatěžování dotčených osob zakotvenou v § 6 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, pokud podrobný rozpis úhrad za plnění poskytovaná s užíváním bytu po stěžovatelce žádal, i když věděl, jaké služby částka 2.000,- Kč zahrnuje, a byl si vědom toho, že pronajímatel s nájemcem si ujednali paušální platbu za plnění poskytovaná s užíváním bytu.

Doložení podrobného rozpisu úhrad za služby nelze odůvodnit v dané situaci ani tím, že tiskopis Ministerstva práce a sociálních věcí obsahuje zvlášť kolonky úhrad za jednotlivá plnění, neboť tiskopis je univerzálním dokumentem pro všechny žadatele pro příspěvek na bydlení.

V daném případě úřad práce nakonec zohlednil normativní náklady na bydlení, jelikož skutečné náklady doložené stěžovatelkou byly vyšší. I pokud by započítával skutečné náklady, nebylo by doložení podrobného rozpisu úhrad za služby potřebnou rozhodnou skutečností.

Jiná situace by byla, pokud by paušální částka za poskytovaná plnění obsahovala službu, kterou nelze pro účely příspěvku na bydlení zohlednit. V takovém

případě by žadatel o dávku či příjemce dávky byl povinen doložit úřadu práce, jaká částka z paušální platby na takovou službu připadá, neboť jde o rozhodnou skutečnost pro stanovení nároku na příspěvek na bydlení a pro určení jeho výše. V takovém případě by mohl nájemce po poskytovateli služeb žádat, aby mu vystavil podrobný rozpis paušální platby s vyčíslením jednotlivých položek za zúčtovatelné služby.

Nad rámec dodávám, že nájemce má následně povinnost doložit úřadu práce vyúčtování za poskytnuté služby pro účely příspěvku na bydlení (úřad práce zjišťuje v souladu s § 25 odst. 3 zákona o státní sociální podpoře případné přeplatky a nedoplatky), nejedná-li se o úhradu za služby paušální platbou, v případě které se vyúčtování neprovádí (s výše uvedenými výjimkami).

Vzhledem k tomu, že nedoložení podrobného rozpisu úhrad za služby nemělo vliv na vyhodnocení nároku na dávku a stanovení výše dávky, uzavírám šetření v souladu s § 18 odst. 2 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

Na vědomí zasílám tuto informaci generálnímu ředitelství Úřadu práce České republiky.

S pozdravem

Mgr. Anna Š a b a t o v á, Ph.D., v. r.
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

Vážená paní
Ing. Blanka Havlík
ředitelka
Úřad práce ČR, krajská pobočka pro hl. m. Prahu
Domažlická 1139/11
130 11 Praha 3

Na vědomí

Vážená paní
PhDr. Kateřina Sadílková, MBA
zastupující generální ředitelka
Úřad práce ČR, generální ředitelství
Dobrovského 1278/25
170 00 Praha 7

Údolní 39
602 00 Brno
tel: (+420) 542 542 888, fax: (+420) 542 542 112